

شهرهای خودباز آفرین از چشم انداز تا واقعیت

نویسنده

دکتر ابوالفضل مشکینی

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس

دکتر سهراب مؤذن

انتشارات طحان گستر

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

سرشناسه	مشکینی، ابوالفضل، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	شهرهای خودبازآفرین: از چشم‌انداز تا واقعیت/نویسنده ابوالفضل مشکینی، سهراب مؤذن.
مشخصات نشر	تهران: طحان گستر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۴۷ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	978-622-7834-01-7
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	شهرسازی -- جنبه‌های زیست‌محیطی
موضوع	City planning -- Environmental aspects
موضوع	بوم‌شناسی شهری (جامعه‌شناسی)
موضوع	Urban ecology (Sociology
موضوع	توسعه پایدار شهری
موضوع	Sustainable urban development
موضوع	معماری پایدار
موضوع	Sustainable architecture
شناسه افزوده	مؤذن، سهراب، ۱۳۴۵ -
رده بندی کنگره	HT۱۶۶
رده بندی دیویی	۳۰۷/۱۲۱۶
شماره کتبی‌شناسی	۸۴۴۶۸۲۳

شهرهای خودباز آفرین: از چشم‌انداز تا واقعیت

نویسنده: دکتر ابوالفضل مشکینی- دکتر سهراب مؤذن

طراح گرافیکست و صفحه آرا: ع. فیروزی

ناشر: طحان گستر

چاپ: سام

مصحفی: سام

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

مدیر تولید: ابوالفضل چلغلو

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۳۴-۰۱-۷

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

فصول کتاب

فصل اول: مقدمه

مقدمه	۱۴
مصرف منابع در جهان شهری	۱۶
نظریه سیستم‌های شهری برای قرن ۲۱	۲۰
جهان‌بینی اکولوژیکی و نگاهی نو به اکولوژی شهری	۲۲
تفسیر جدیدی از پایداری	۲۹
بازآفرینی شهری یا شهرهای خودبازآفرین؟	۳۱
چرا به پایداری خودبازآفرین نیاز داریم؟	۳۳

فصل دوم: "خودبازآفرینی"

مقدمه	۴۰
معنا و مفهوم خودبازآفرینی	۴۱
پایداری خودبازآفرین	۴۴
توسعه خودبازآفرین: بازتعریف پایداری	۴۸
از پایداری تا خودبازآفرینی: شهر خودبازآفرین	۵۱
فراتر از پایداری	۵۷
فراتر از نفت: انرژی‌های تجدیدپذیر، شهرهای هوشمند	۵۹
شبکه‌های جهانی شهر	۶۲
فعال کردن چارچوب‌های سیاست‌گذاری - در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی	۶۳
خط‌مشی‌هایی برای ایجاد شهرهای خودبازآفرین	۶۵
پارادایم خودبازآفرینی و پایداری	۶۸
شهر و انرژی	۷۰

فصل سوم: از آگروپلیس تا اِکوپلیس: به سمت شهرهای خودبازآفرین (مدل جدیدی از شهرنشینی)

مقدمه	۷۸
آگروپلیس: شهر در چشم‌انداز محلی خود	۷۹

پتروپولیس: شهر مدرن نفتی ۸۰

اکوپولیس: شهر خودبازآفرین ۸۲

فصل چهارم: متابولیسم شهری: از متابولیسم خطی تا متابولیسم دورانی

مقدمه ۹۰

شهر و آشفته‌گی ۹۰

کفایت انرژی ۹۳

شهرهای ۲۰۰۰ وات ۹۵

مصرف انرژی و اثرات بازگشتی ۹۸

بهره‌وری منابع ۹۹

ایجاد سیستم‌های دورانی ۱۰۲

منابع زیستی ۱۰۵

چشم‌اندازهای جدید ۱۱۰

به سمت استفاده مجدد منابع ۱۱۱

حفاظت از سرمایه‌های طبیعی ۱۱۳

فصل پنجم: مطالعات موردی

مقدمه ۱۲۰

آدلاید ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۳ ۱۲۰

کپنهاگ ۱۲۳

اوکلند: به سمت شهر بدون پسماند ۱۲۸

شهرهای اکولوژیک ۱۲۹

سوئیا ۱۳۱

کشاورزی شهری: کوبا ۱۳۲

شانگهای ۱۳۴

فهرست منابع ۱۳۹

پیشگفتار

پیش‌بینی‌ها درباره آینده می‌تواند خطرناک یا کاملاً احمقانه به نظر برسد؛ اما عدم موفقیت در آینده‌نگری - ناتوانی در درک این موضوع - حتی می‌تواند بیش‌تر خطرناک باشد. برنامه‌ریزان در فضای متناقض بین این دو قطب کار می‌کنند. هدف آن‌ها بهبود جهانی است که به سرعت در حال تغییر است با استفاده از مقیاس، مواد، انرژی، آب، چشم‌انداز و خلاقیتی که بیشتر مواقع در پایه‌ای‌ترین سطوح یافت می‌شود؛ اما چه چیزی باید بهبود یابد؟ پاسخ کوتاه عبارت است از "یک معامله بزرگ"، از جمله یک سیستم انرژی که به سرعت در حال بی‌ثبات کردن شرایط آب‌وهوایی است، اقتصادی که ده‌ها هزار گونه را به نابودی می‌کشد، یک سیستم سیاسی که نابرابری فاحش، جامعه‌ای غیرمتعهد، درماندگی روزافزون نسبت به جهانی طبیعی و یک سیستم جهانی که در مناقشه و تضاد فرو رفته است. این‌ها مشکلاتی هستند مرتبط با هم که بخش‌هایی از یک بحران تمدن بزرگ‌تر که ریشه‌های آن قابل‌ردیابی در نویسندگان قرن هفدهم می‌باشد که جهان‌بینی مکانیکی را ترویج می‌دادند. برای مواجهه با این بحران‌ها و مسائل، گزارش کمیسیون برانت‌لند در سال ۱۹۸۷ چاپ شد که مأموریت پایداری را شکل داد؛ اما اکنون می‌دانیم که این واژه به معنی بیشتر از آنچه که فرض می‌شد دلالت دارد. پایداری مجموع کل کیفیت‌های دیگر است. این در حالی است که رویکرد اکولوژی‌گرایی یک تلاش بنیادی به معنای واقعی کلمه است که ریشه‌های این مسائل را روشن می‌سازد.

کار تشریح شده در این کتاب ایجاد بسترها و چارچوب‌هایی برای "خودبازآفرینی" بافت زندگی و ترمیم زخم‌ها و گسست‌های ناشی از بی‌توجهی اقتصاد ناشی از رشد سوخت فسیلی است. خودبازآفرینی می‌کوشد شرایطی را به وجود آورد که یکبار آلدو لئوپولد بوم‌شناس آن را به عنوان "ظرفیت زمین برای تجدیدحیات" تعریف کرده است. به عبارت دیگر هدف آن در کلیت، از نظر ریشه‌شناسی مرتبط با التیام و سلامت است. این امر بر توسعه همزمان سیستم‌های انسانی و طبیعی پیش‌بینی شده است که هر یک از دیگری پشتیبانی می‌کند. خودبازآفرینی اثرات بسیاری دارد. برای مثال، رابطه افراد با مکان‌هایشان را تغییر می‌دهد. این می‌تواند مخزن شایستگی و کفایت بوم‌شناسی عملی را در سطح محلی بازبایی کند و به ما اجازه دهد کارهای بیشتری برای خود و دیگران انجام

دهیم- کارهایی که قبلاً به عنوان افراد توانمند، همسایگان خوب و شهروندان فعال انجام می دادیم. این به ما کمک می کند از جایگاه خود و بوم شناسی و جریان های خاص هر مکان آگاهی داشته باشیم. در دنیایی که هر مکانی شبیه مکان دیگری شده است، از منظره زیبای زندگی خودمان و چگونگی تأمین غذا، انرژی، مواد و پرورش روحی و روانی غافل شده ایم. ما اغلب ناآگاه از هزینه ها و عواقب سیستم هایی هستیم که بدون توجه به شکنندگی ذاتی آن ها بر ما تحمیل می شود. خودبازآفرینی به ما کمک می کند تا بفهمیم در کجا هستیم و چگونه می توانیم در آنجا دارای شایستگی، احترام و سخاوت باشیم. مکان های ما باید از نظر اکولوژیکی طوری برنامه ریزی و طراحی شوند که دارای چشم اندازهایی باشند که عملکردهای متعدد آن ها آب را برای دوره های خشکسالی حفظ، سیل را مدیریت، مواد غذایی و فیبر را تولید، حیات وحش را حفظ و کرین را جذب می کنند. آن ها باید سیستم هایی باشند که ترکیبی از جنگلداری کشاورزی، کشت دائمی ترکیبی، مناطق فشرده کشاورزی و باغداری، آبریز پروری، تصفیه آب، احیاسازی و تفریح را با یکدیگر ترکیب کنند. جوامعی با میداین عمومی، باغ های اجتماعی و سیستم های خورشیدی، فروشگاه های مجاور و مکان های باز عبادت در سال های آینده به احتمال بیشتری رونق می گیرند. دلیل این امر ایجاد شرایط مناسب برای همسایگی، انسجام جامعه و دور شدن از سختی ها است. کار بزرگ نسل ما ایجاد اقتصادی ورای سوخت های فسیلی و مصرف گرایی است که خودبازآفرین، عادلانه، بادوام، تاب آور، زیست پذیر و دموکراتیک باشد. انرژی این مکان ها باید از انرژی های تجدیدپذیر تأمین شود. اقتصاد آن ها باید دورانی باشد که زیلهای خود را بازیافت، استفاده مجدد یا تغییر شکل دهد. از ضروریات این مکان ها تمرکز بیش تر بر نیازهای اساسی غذایی، انرژی تجدیدپذیر، سرپناه، آب تمیز، آموزش، هنر و زیست مناطق خواهد بود. این مکان ها توسط مردم محلی ساخته خواهد شد که مکان و طبیعت خود را در یک اقتصاد پایدار درک می کنند و گرمای می دارند. هم چنین بایستی اقتصاد سیاسی، توانمندی های احیا شده مردم و چشم انداز نیز در نظر گرفته شود. اگر شکوفایی مدنظر باشد، این بایستی امکانات و ظرفیت هایی که ترکیبی از آینده نگری و بوم شناسی عملی است را احیاء و بازآفرینی کند.

کتاب حاضر با عنوان شهرهای خودبازآفرین: از چشم انداز تا واقعیت به رشته تحریر درآمده است؛ خودبازآفرینی و شهرهای خودبازآفرین از مؤخرترین رویکردها در زمینه پایداری جوامع انسانی در عصر پسا سوخت های فسیلی است که در چارچوب کلان رویکردهای اکولوژی گرایی ظهور یافته است. در این کتاب تلاش شده است تا ضمن تبیین و

تشریح رویکرد خودبازآفرینی، مؤلفه‌ها و مفاهیم مرتبط با آن در توسعه شهرهای خودبازآفرین نیز نشان داده شود که این رویکرد می‌تواند به‌عنوان رویکردی نوین در زمینه توسعه جوامع شهری متکی بر انرژی‌های تجدیدپذیر، کم‌کربن و متکی بر جوامع محلی به کار گرفته شود. قابل‌ذکر است که کتاب حاضر اولین کتاب در زمینه خودبازآفرینی و شهرهای خودبازآفرین در داخل کشور است و می‌تواند چارچوب نظری و عملی مناسبی به دست دهد.

در پایان لازم می‌دانیم از همه افرادی که در مراحل مختلف تدوین و چاپ این کتاب همکاری داشته‌اند تشکر و قدردانی بکنیم.

ابوالفضل مشکینی - سهراب مؤذن

www.ketab.ir